

**ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ОЛОН НИЙТТЭЙ
ХАРИЛЦАХ АЖИЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЭЗЛЭХ БАЙР СУУРЬ**
THE ROLES AND POSITION OF POLICE-PUBLIC PARTNERSHIPS
IN THE FUNCTIONS OF THE POLICE ORGANIZATIONS

М.ЭРДЭНЭБИЛЭГ

ДХИС-ийн харьяа Ахлагчийн мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн
төвийн тактикийн тэнхимийн эрхлэгч, доктор (Ph.D), цагдаагийн дэд
хурандаа

ERDENEBILEG.M

University of internal affairs, Mongolia. Elder vocational training
center, Tactical department, police lieutenant colonel

Товч агуулга: Цагдаагийн албаны тухай хуульд зааснаар цагдаа нь чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, ил тод, нээлттэй байх, нууцыг чанд хадгалах, олон нийтийн итгэл хүлээж, дэмжлэг авах, тэдэнд гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах талаар хуульд заасан үйлчилгээ үзүүлж, хамтарч ажиллах талаар тусгасан нь үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ нийгэмд үйлчлэх төрийн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэлийг баримтлах үзэл санаа оршиж байна.

Abstract: According to the Law on Police Service, the police must respect human rights and freedoms, be transparent and open, strictly maintain confidentiality, receive public trust and support, fight crime, protect public order, and ensure public safety. providing services and working together as stipulated in the law, there is an idea of adhering to the main direction of government activities to serve the society in the implementation of its main functions.

Түлхүүр үгс: Олон нийт, харилцаа, хамтын ажиллагаа, цагдаагийн байгууллага.

Key words: the public, relationship, cooperation, police organization

Үндсэн асуудал

Цагдаагийн албаны тухай хуулийн хоёрдугаар бүлэгт зааснаар цагдаагийн байгууллага нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, захиргааны хяналт тавих¹ үндсэн гол чиг үүрэгтэй.

“Чиг үүрэг” (functio-биелүүлэх гэсэн утгатай латин гаралтай үг) гэсэн ойлголт, нэр томъёо нь хууль зүйн шинжлэх ухаанд эрх зүй ба төрийн учир холбогдлын шинжийг тодорхойлоход хэрэглэгдэнэ. Эрх зүйт төрийн чиг үүрэг нь эрх зүйн хүрээнд нийгмийн харилцааг зохицуулах, хамгаалах бэхжүүлэх үйл ажиллагааны үндсэн чиг үүрэг мөн. Иймд эрх зүйт төрийн чиг үүрэг нь эрх зүйн чиг үүргээр тодорхойлогдоно.

¹ Цагдаагийн байгууллагын тухай хууль. // Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл. Уб., 2017. №8

Францын хуульч Жан-Луй Бержель эрх зүйн чиг үүргийг: шударга ёс; зохистой зан үйл; хүнд үйлчлэх; нийгэмд үйлчлэх гэсэн дөрвөн төрөлд ангилжээ².

Академич С.Нарангэрэл эрх зүйн чиг үүргийг: маргааныг хянан шийдвэрлэх; нийгмийн дэг журмыг сахиулах; эсрэг тэсрэг ашиг сонирхлыг зохицуулах, хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах чиг үүрэг гэж нийгмийн хандлагаар ангилан авч үзсэн байна³.

Доктор, профессор Ч.Нямсүрэн эрх зүйн чиг үүргийг эрх зүйн харилцааг зохицуулах, хамгаалах, бэхжүүлэх, үйлчлэх гэж ангилан авч үзсэн байна⁴.

Иймд цагдаагийн байгууллагын чиг үүрэг нь хууль дээдлэх хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, ил тод, нээлттэй байх, олон нийтийн итгэл хүлээж, дэмжлэг авах, улс төрөөс ангид байх, нэгдмэл төвлөрсөн удирдлагатай байх зарчмыг баримтлан гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах талаарх нийгэмд үйлчлэх төрийн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл мөн гэж тодорхойлж болохоор байна.

Цагдаагийн байгууллагаас гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх нь хуульд заасан үндсэн үүрэг боловч энэхүү чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд дан ганц цагдаагийн байгууллагын хүч хэрэгслээр бүрэн дүүрэн хэрэгжүүлэхэд учир дутагдалтайг хуульч эрдэмтэд, цагдаагийн ажилтнууд цөөнгүй тэмдэглэж байгааг өмнө хийсэн судалгааны ажлын үр дүнд харагдаж байна.

Энэ талаар ч олон эрдэмтэн, судлаачид байр сууриа өөр өөрийн өнцгөөс илэрхийлж байгаагаас харагдаж байна.

Түүхэн уламжлалаас харахад цагдаагийн байгууллага, алба хаагч нь төрийн болон төрийн бус байгууллага, ард иргэдийн оролцоонд түшиглэсэн олон ажил, арга хэмжээг бодлогын түвшинд авч хэрэгжүүлж ирсэн туршлагатай.

Цагдаагийн албаны тухай хуульд зааснаар цагдаа нь чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, ил тод, нээлттэй байх, нууцыг чанд хадгалах, олон нийтийн итгэл хүлээж, дэмжлэг авах, тэдэнд гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах талаар хуульд заасан үйлчилгээ үзүүлж, хамтарч ажиллана гэжээ. Чиг үүргүүдээс авч үзвэл:

Цагдаагийн байгууллага нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх чиг үүргийн хүрээнд:

- 1) гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, гэмт хэрэг гарсан шалтгаан, нөхцөлийг тогтоох;
- 2) гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангахад шаардлагатай мэдээ, мэдээллийг төлбөртэй авахад иргэд, төрийн ба төр бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, орон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагатай шууд болон мэдээлэл солилцох хүрээнд хамтран ажиллана.

Нийтийн хэв журам хамгаалах хүрээнд:

² Жан-Луй Бержель. Общая теория права. Москва. NOTA BENE., 2000. С. 57.

³ Дэлгэрүүлж үзнэ үү.: С.Нарангэрэл. Монголын ба дэлхийн эрх зүйн тогтолцоо. УБ., 2001. 60-73 дахь тал.

⁴ Нямсүрэн, Ч. Эрх зүйн ерөнхий онол. УБ., 2023. 86 дахь тал.

1) зөрчлийн талаарх гомдол, мэдээллийг хүлээн авах, бүртгэх, хуулиар харьяалуулсан зөрчлийг шалгаж шийдвэрлэх, байгууллага, алба хаагчийг мэдээллээр хангах;

2) гудамж, талбай болон нийтийн эзэмшлийн бусад газарт эргүүл хийх;

3) замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах;

4) насанд хүрээгүй хүнийг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах;

5) гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах;

6) гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор иргэн, хуулийн этгээдэд шаардлага, сэрэмжлүүлэг өгөх, биелэлтийг нь хангуулах;

7) олон нийтийн цагдааг мэргэжил, арга зүйгээр хангах зэрэг чиг үүрэг гүйцэтгэнэ.

8) Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй, ил тод байх зарчмын хүрээнд цагдаагийн алба хаагчийн ёс зүй, сахилга, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох арилгуулахад олон нийттэй хамтарч ажиллана.

Олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах хүрээнд:

1) нийтийн эмх замбараагүй байдал үүссэн, террорист халдлага гарсан, онц болон дайны байдал зарласан үед дэг журам сахиулах, эмнэлгийн яаралтай тусламж үзүүлэх бүх талын арга хэмжээ авах;

2) нийтийг хамарсан арга хэмжээ, жагсаал, цуглааны үеийн хамгаалалт хийх;

3) байгууллага, алба хаагч, ажилтны аюулгүй байдлыг хангах, тэдний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалахад олон нийттэй хамтарч ажиллана.

Захиргааны хяналт тавих хүрээнд:

1) эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийн хараа хяналтгүй болсон хүүхдийн асуудлыг судалж шийдвэрлэхэд туслалцаа үзүүлэх;

2) эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны даалгаснаар сураггүй алга болсон хүн, гээгдэл эд хөрөнгийг эрэн сурвалжлах, хэн болох нь тогтоогдоогүй цогцсыг таниулах ажиллагаа явуулах;

3) гээгдэл эд хөрөнгө, мөнгийг бүртгэх, шаардлагатай бол хадгалах, хууль ёсны эзэмшигчид нь олгох, хэрэв хууль ёсны эзэмшигч олдохгүй бол төрийн, эсхүл орон нутгийн холбогдох байгууллагад шилжүүлэх асуудлыг шийдвэрлэхэд олон нийттэй хамтран ажиллаж тэдний дэмжлэг туслалцааг авна.

Цагдаагийн байгууллагын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлд зааснаар цагдаагийн байгууллага, алба хаагч нь олон нийттэй харилцах, хамтарч ажиллахдаа дараахь зарчмын нийтлэг шаардлагыг дагаж мөрдөнө:

1) хуулийг чанд сахиж, хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэж, үндэс, угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас, хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан

тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, боловсролоор нь ялгаварлахгүйгээр хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах үүрэгтэй.

2) цагдаагийн алба хаагч үүргээ хэрэгжүүлэхдээ өөрийн албан тушаал, цол, нэрийг хэлж, шаардсанаар өөрийн албаны үнэмлэхийг үзүүлнэ.

3) хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хүний эрх, эрх чөлөөг хязгаарласан, эсхүл албадлагын арга хэмжээ авсан тохиолдолд арга хэмжээ авах болсон үндэслэл, шалтгааныг тухайн этгээдэд мэдэгдэж, авсан арга хэмжээтэй холбогдон хүн, хуулийн этгээдэд үүсэх эрх, үүрэг, өмгөөлөгч авах, өөрийгөө өмгөөлөх, өөрийнхөө эсрэг тайлбар, мэдүүлэг өгөхгүй байх эрхийг тайлбарлаж өгөх үүрэгтэй.

4) цагдаагийн алба хаагч бусдад эрүү шүүлт тулгаж, хүнлэг бус, хэрцгий хандаж, нэр төрийг нь доромжлохыг хориглоно.

5) цагдаагийн алба хаагч, үүргээ гүйцэтгэхдээ бусадтай хүндэтгэлтэй харьцаж, бусдыг үл тоосон, заналхийлсэн, доромжилсон үг хэллэг, үйл хөдлөл хэрэглэхгүй байж, өөрийн шаардлагыг үндэслэлтэй, ойлгомжтой хэлбэрээр илэрхийлэх үүрэгтэй.

Гэмт хэрэг үйлдсэн түүнийг илрүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээ нь урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээс илүү их цаг хугацаа, хүн хүч, зардлыг дагуулдаг.

Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг олон нийтэд түшиглэсэн, тэдний дэмжлэгтэйгээр хэрэгжүүлэх нь үр дүнтэй бөгөөд төрөөс дээрх үйл ажиллагааг бодлогоор болон санхүүжилтээр дэмжих нь үр нөлөөтэй юм. Бодит байдалд цагдаагийн байгууллагад урьдчилсан сэргийлэх, олон нийттэй харилцах чиглэлээр төсөвт төдийлөн санхүүжилт төсөвлөгдөхгүй байгаа нь дээрх ажлын үр нөлөө буурах нь зүйн хэрэг юм.

Цагдаагийн байгууллагын олон нийттэй харилцах чиг үүргийг хэрэгжүүлж буй нэгж нь мөрдөн байцаах алба, эрүүгийн цагдаагийн алба, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах алба гэх зэрэг цагдаагийн төрөл мэргэжлийн албадуудын үйл ажиллагааг иргэд олон нийтэд сурталчлах гүүр нь болж ажилладаг байна.

Дээрх албадууд нь хуулиар хүлээсэн үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ иргэний эрх, эрх чөлөө, эд хөрөнгийг битүүмжлэх, мөрдөн шалгах, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, сэжигтнийг баривчлах зэрэг нь нийгмийн эсэргүүцэлтэй тулгардаг тул цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлах, ойлгуулах, эрх хэмжээг таниулах, цагдаа иргэдийн харилцаанд онцгой үүргийг хүлээж ажилладаг.

Цагдаагийн олон нийттэй харилцах алба юуны өмнө нутгийн захиргааны болон төрийн бус байгууллагын зохиож байгаа гэмт хэрэг, хэв журмын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагааг сайжруулах, тухайн арга хэмжээг тогтмолжуулан үр нөлөөг дээшлүүлэх зэргээр мэргэжлийн удирдлагаар хангах үйл ажиллагаа явуулна. Цагдаагийн байгууллага нь эрх бүхий албан хаагч өөрийн үүрэгт хамаарах аль чухал ач холбогдолтой асуудлаар хэвлэлийн бага хурал, товч зөвлөгөөн, ярилцлага хийх, цагдаагийн удирдлагатай хэвлэлийн төлөөлөгчийг уулзуулах, тусгай мэдээ бэлтгэж нийтлүүлэх зэргээр холбоо тогтоож хамтын ажиллагааны илүү үр нөлөөтэй арга хэлбэрийг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэхэд ашиглана. Цагдаагийн ажлын практикт нийтийн сонирхол татсан асуудлаарх цагдаагийн

удирдлагын байр суурийг илэрхийлэх, тодорхой хугацааны үйл явдал байгууллагын ажил шийдвэр шаардсан асуудлын тухай мэдээлэл өгөх зорилготой товч уулзалт хийх, хэвлэл мэдээллийн ажилтнуудад цагдаагийн байгууллагаас зориуд бэлтгэсэн тусгай мэдээлэл материал өгч нийтлүүлэх зэргээр хамтран ажиллах нь бас бий⁵ гэсэн байна.

Цагдаагийн байгууллагаас үзүүлж буй аливаа үйлчилгээ иргэдийн таашаалд нийцэх, эс нийцэх явдал нь нийгмийн хүрээнд цагдаагийн байгууллагын нэр хүндэд шууд нөлөөлж байдаг. Энэ үүднээс бид “цагдаа-олон нийтийн харилцаа” гэдгийг цагдаагийн байгууллага өөрийн үйл ажиллагаагаа олон нийтэд таниулан сурталчлах мөн үүргээ гүйцэтгэх үедээ олон нийттэй үүсгэж буй харилцаа гэж томъёолох нь зүйтэй юм⁶.

Энэ байдлаас дүгнэж үзвэл цагдаа олон нийтийн хамтын ажиллагаа нь цагдаагийн албаны чиг үүргийн шинжээс гадна түүний үйлчлэх орон зайгаар нь *нэгдүгээрт, хариуцсан нутаг дэвсгэр дээрх цагдаагийн анхан шатны байгууллага, алба хаагчдын (нүүр тулан уулзах) бодит хамтын ажиллагаа; хоёрдугаарт, виртуал орчин буюу сошиал, ОНМХ-ээр дамжуулан харилцах хамтын ажиллагаа* гэж хоёр үндсэн хэсэгт ангилан авч үзэж болно.

Цагдаагийн байгууллагын олон нийттэй харилцах үйл ажиллагааны хэрэгжүүлэх явцын цөм нь анхан шатанд ажиллаж байгаа алба хаагч нар бөгөөд тэр дундаа төв, орон нутгийн хэмжээнд хэсгийн төлөөлөгч, хэсгийн байцаагч, ахлагч бүрэлдэхүүн байдаг.

Цагдаагийн хэсгийн төлөөлөгч, байцаагч нь цагдаагийн байгууллагын захиргааны үйл ажиллагаанд онцгой байр эзэлнэ. Тэдгээр нь хүн ам, олон түмэнтэй хамгийн ойр дөт байж, сум, дүүрэг, баг хороо зэрэг захиргааны нэгж, тодорхой объект хариуцан ажилладаг. Оршин суугчид, хэсгийн төлөөлөгч, байцаагчийн ажлаар цагдаагийн байгууллагын захиргааны үйл ажиллагааг бүхэлд нь үнэлж дүгнэх нь цөөнгүй, нөгөө талаар тэдгээр нь хүн ам, хамт олон, иргэдийг цагдаагийн байгууллагатай холбогч албан тушаалтан юм⁷.

Зохих хэмжээний мэдээлэлтэй ард түмэн шийдвэр гаргах үед иргэд өөр хоорондоо ямар ч харилцаа холбоогүй ч олон тооны ялихгүй зөрүүтэй саналын үр дүнгээс бүх нийтийн хүсэл зориг бий болдог бөгөөд гаргасан шийдвэр нь ямагт зөв байдаг⁸.

Цагдаагийн байгууллага нэг талаас төрийн болон төрийн бус байгууллага, иргэдтэй нягт хамтран ажиллахад, нөгөө талаас гэмт хэрэг, нийгмийн хэв журмын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ зохион явуулахад эрх зүйн бус хэлбэрийг өргөн ашигладаг онцлогтой⁹.

Засгийн газар ба иргэний нийгмийн зохицол гэж бас бий. Ямар Засгийн газартай болохыг иргэний нийгэм сонирхоно. Яагаад гэвэл өөртөө үйлчлүүлэх гэж тэр. Тэгвэл олонх, цөөнх хоёр нь нэгдчихвэл (үнэн хэрэгтээ нэг эвсэл буюу нам болчихвол) улс төрийн битүү цагариг үүсэж хөндлөнгийн хяналтгүй, иргэний нийгэм түүнд нэвтрэх аргагүй болно.

Өөрөөр хэлбэл, иргэний нийгэм чинь цөөнхөд тусалж, олонхын дур зоргын ажиллагааг хянаж хязгаарлаж байх ёстой¹⁰.

⁵ Долгорсүрэн, Ж. Монгол Улсын цагдаагийн эрх зүй. УБ., 2004. 271 дэх тал.

⁶ Отгонсүх, А. Цагдаа-олон нийтийн харилцаа. УБ., 2009. 42, 43 дахь тал.

⁷ Долгорсүрэн, Ж. Монгол Улсын цагдаагийн эрх зүй. УБ., 2004. 110 дахь тал.

⁸ Жан Жак Руссо. Нийгмийн гэрээ. (орчуулгын бүтээл) УБ., 2016. 49 дэх тал.

⁹ Таванжин, Д. Монгол Улсын цагдаагийн эрх зүй. УБ., 2006. 165 дахь тал.

Цагдаагийн байгууллагаас олон нийттэй харилцах ажлын үр нөлөөг ярихад зайлшгүй урьдчилан сэргийлэх ажил арга, хэмжээ давхар яригдаж байна.

Эрх зүйн дэг журмыг хангах ажлын үр нөлөө нь цагдаагийн албадаас иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгж, нийтийн мэдээллийн хэрэгсэлтэй нийгмийн хэв журам хамгаалах, гэмт хэрэгтэй тэмцэх талаар хамтран ажиллахаас ихээхэн хамаарна.

Цагдаагийн албан хаагч хөдөлмөрийн хамт олны дотор болон хүн амын дунд биеэрээ, эсхүл нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр эрх зүйн дэг журам, нийгмийн хэв журам, улс орны аюулгүй байдлыг хангах, өмч хөрөнгийг гэмт халдлагаас хамгаалах асуудлаар хууль, хууль тогтоомжийг тайлбарлан таниулах, сурталчлах ажлыг зохион байгуулна¹¹.

Цагдаагийн байгууллагаас олон нийттэй харилцах үйл ажиллагааг мэргэжлийн түвшинд авч хэрэгжүүлэх нь удирдлагын дэмжлэгээс шууд хамааралтай зүйл юм.

Удирдлагын арга барил, бодлого, шийдвэр нь энэхүү ажлын үр нөлөөнд шууд нөлөөлөх хүчин зүйл тул тогтвортой мэргэшсэн бүтцийг цагдаагийн байгууллагын хэмжээнд байгуулж хэрэгжүүлэх нь үр дүнтэй гэж харж байна.

Мэдээллийн үнэ цэнийг нэмэгдүүлэхэд зорилтод бүлэгт чиглэсэн арга хэмжээг судалгааны үр дүнд авч хэрэгжүүлэх, анхаарлыг татсан контент бүтээх, нийгмийн сүлжээг өргөнөөр ашиглахдаа дээрх зөвлөмжийг мөрдөх нь зүйтэй.

Нийгмийн хөгжлийн эрэлт хэрэгцээнд тулгуурлан цагдаагийн байгууллага цаашдын чиг хандлагаа тодорхойлон үйл ажиллагаагаа үүнд чиглүүлэх нь хамгаас чухал. Мөн үйл ажиллагааны төвлөрлийг саармагжуулах алба хаагч иргэддээ илүү ойр харилцах тийм бололцоо нөхцөлийг бүрдүүлэх, мэдээллийн урсгалыг зөв ашиглах зэргээс ажлын бүтээмж нэмэгдэх, нийгмийн хүлээлтэд хүрэх юм.

Нөгөө талаас цагдаагийн байгууллагын талаарх олон нийтийн ойлголт ямар ажил үүрэг гүйцэтгэж байгаагаас биш харин алба хаагчдын хандлагаас хамаарч бий болдог гэж авч үзэж болно. Алба хаагчдын харилцаа, хандлага хэдий чинээ эерэг түвшинд байна төдий чинээ үйл ажиллагаагаа олон нийтэд ойлгуулах, хүлээн зөвшөөрүүлэх үйл явц хөнгөрнө гэж харж болохоор байна. Сэтгэлгээний өөрчлөлтийг байгууллагын соёлын түвшинд бий болгох үйл явцыг үе шаттай авч хэрэгжүүлэх хэрэгцээ өнөөгийн нийгэмд бий болсон асуудал. Албаараа бахархах сэтгэлгээг төлөвшүүлэх, үнэн ч шударга, хуулийн хүрээнд ажил үйлчилгээгээ шуурхай үзүүлэх нь иргэдийн итгэлийг олж авах, цаашлаад төр засгийн зүгээс нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд түлхэц болно.

Орчин үеийн цагдаагийн үйл ажиллагааны шинэ үзэл бодлын гол асуудлууд:

- Гэмт хэрэгтэй тэмцэх шаардлагатайг ард иргэд бүрэн дүүрэн ойлгон ухамсарладаг байх. Ард иргэд болон цагдаагийн ажилтнууд хамтран гэмт хэрэгтэй тэмцэнэ.

¹⁰ Чимид, Б. Төр, нам эрх зүйн шинэтгэлийн эгзэгтэй асуудал. Уб., 2008. 235, 236 дахь тал.

¹¹ Долгорсүрэн, Ж. Монгол Улсын цагдаагийн эрх зүй. Уб., 2004. 270 дахь тал.

- Цагдаагийн байгууллага үйл ажиллагаагаа хэтийн хараатай, өргөн цар хүрээтэй явуулна¹² гэжээ.

Орчин үеийн цагдаагийн байгууллагын үзэл хандлага ойлголтыг өнөөгийн нийгмийн хөгжилд нийцүүлэн олон нийттэй харилцах үйл ажиллагааны онол, практикт түшиглэн хэрэгжүүлэх нь байгууллагын үнэт зүйлийг бүтээхэд нэлээдгүй нөлөөг үзүүлэхээр байна.

Орчин үеийн цагдаагийн үйл ажиллагааны загварт цагдаа ард иргэд нэг нэгэндээ ойр дөт болдог. Цагдаа ард иргэдийн хоорондын харилцаа шууд харилцан ярилцлагаар тодорхойлогддог. Энд дайсан гэх дүр зураг байхгүй, харин хамтарч ажиллах түншүүдийн уур амьсгал аль алинд нь бий болно.

Гэмт хэргийг бууруулах олон нийтэд тулгуурласан үүсэл санаачилгыг хөгжүүлэхэд шинэ эрч хүч өгөх боловч сайн санаа өвөрлөсөн, итгэл үнэмшилтэй хүмүүс байлаа ч гэсэн шаардагдах хөрөнгө мөнгө байхгүй бол амжилтад хүрч чадахгүй юм. Ийм учраас нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн ажилтан болон иргэд, олон нийт өөрсдийн тогтолцоог өргөжүүлэн, дэмжлэг үзүүлэхийн тулд урьдчилан арга хэмжээ авч, шинэ санаа оноог дэвшүүлэх хэрэгтэй юм. Байж болох бүхий л шийдлүүдийг авч үзэх шаардлагатай болно.

Цагдаагийн байгууллагаас гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх нь хуульд заасан үндсэн үүрэг боловч энэхүү чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд дан ганц цагдаагийн байгууллагаас бүрэн дүүрэн хэрэгжүүлэхэд учир дутагдалтай юм. Гэмт хэрэг үйлдсэн түүнийг илрүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээ нь урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээс илүү их цаг хугацаа, хүн хүч, зардлыг дагуулдаг.

Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг олон нийтэд түшиглэсэн, тэдний дэмжлэгтэйгээр хэрэгжүүлэх нь үр дүнтэй бөгөөд төрөөс дээрх үйл ажиллагааг бодлогоор болон мөн төрийн төсөв, мөн гадаад улс орны туршлагаар олон нийт, хувийн хэвшлийн санхүүжилтээр дэмжих нь үр нөлөөтэй юм. Бодит байдал дээр цагдаагийн байгууллагад урьдчилсан сэргийлэх, олон нийттэй харилцах чиглэлээр төсөвт төдийлөн санхүүжилт төсөвлөгдөхгүй байгаа нь дээрх ажлын үр нөлөө буурах нэг үндсэн шалтгаан болж байна гэж үзэж байна.

Цагдаа, олон нийтийн хамтын ажиллагаа нь цагдаагийн албаны чиг үүргийн шинжээс гадна түүний үйлчлэх орон зайгаар нь **нэгдүгээрт**, хариуцсан нутаг дэвсгэр дээрх цагдаагийн анхан шатны байгууллага, алба хаагчдын (нүүр тулан уулзах) бодит хамтын ажиллагаа; **хоёрдугаарт**, виртуал орчин буюу сошиал, ОНМХ-ээр дамжуулан харилцах хамтын ажиллагаа гэж хоёр үндсэн хэсэгт ангилан авч үзэж болохоор байна.

Ардчилсан төрийн гол шинж нь ил тод, нээлттэй, үнэн зөв мэдээллээр иргэдийг хангах байдаг бол төрийн тусгайлсан чиг үүрэг бүхий хууль сахиулах байгууллага, тэр дундаа цагдаагийн байгууллагын хуулиар хүлээсэн үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ олон нийттэй харилцах, олон нийтийн дэмжлэгт түшиглэсэн орчин үеийн цагдаагийн байгууллагын төлөвшилийг бий болгох асуудал зүй ёсоор тулгарч байна. Тиймээс цагдаагийн байгууллага гэмт

¹² Хоролсүрэн, М. “Орчин үеийн цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа”. Орчуулгын бүтээл. Уб., 2010. 23 дахь тал.

хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ иргэдийн оролцоог хангаж ирсэн түүхэн уламжлал, өнөөгийн эрх зүйн орчинд нийцүүлэн оновчтой PR харилцааг авч хэрэгжүүлэх нь нийгмийн хүлээлт, шаардлага гэж ойлгож болно.